

Ecce homo

NIETZSCHE-BIBLIOTHEEK

De geboorte van de tragedie
Oneigentijdse beschouwingen
Menselijk, al te menselijk
Morgenrood
De vrolijke wetenschap
Voorbij goed en kwaad
De genealogie van de moraal
Het geval Wagner/Nietzsche contra Wagner
Afgodenschemering
De antichrist
Ecce homo

Friedrich Nietzsche

Ecce homo

Hoe iemand wordt wat hij is

Vertaald op basis van de
eerdere vertaling van Pé Hawinkels
door Paul Beers

Uitgeverij De Arbeiderspers · Amsterdam · Antwerpen

Eindredactie en noten: Hans Driessen

Eerste druk (geb.) februari 2000

Tweede druk (ing.) juli 2005

Copyright Nederlandse vertaling © 1969 en 1974, 2000

erven Pé Hawinkels/Paul Beers/BV Uitgeverij

De Arbeiderspers, Amsterdam

Copyright noten © 2000 Hans Driessen

Oorspronkelijke titel: *Ecce Homo* (1888/1908)

Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Herengracht 370-372, 1016 CH Amsterdam. *No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Herengracht 370-372, 1016 CH Amsterdam.*

Omslag: Wim Mol

ISBN 90 295 6290 0/NUR 730

www.arbeiderspers.nl

Inhoud

Woord vooraf	7
Inhoud (zoals gepland door Nietzsche zelf)	13
‘Op deze volmaakte dag...’	15
Waarom ik zo wijs ben	17
Waarom ik zo knap ben	33
Waarom ik zulke goede boeken schrijf	55
De geboorte van de tragedie	67
Oneigentijdse beschouwingen	74
Menselijk, al te menselijk	80
Morgenrood	88
De vrolijke wetenschap	92
Aldus sprak Zarathoestra	94
Voorbij goed en kwaad	111
Genealogie van de moraal	113
Afgodenschemering	115
Het geval Wagner	118
Waarom ik een noodlot ben	127
Aanhangsel	138
Noten	141
Verantwoording	150
Nawoord	151

Woord vooraf

I

Met het oog op het feit dat ik de mensheid binnenkort moet confronteren met de zwaarste eis die ooit aan haar gesteld is, lijkt het me beslist noodzakelijk te zeggen *wie ik ben*. Eigenlijk zou men 't moeten weten: want ik heb me niet 'onbetuigd gelaten'. Maar de wanverhouding tussen de grootte van mijn taak en de *kleinheid* van mijn tijdgenoten is hierin tot uitdrukking gekomen dat men mij noch gehoord noch zelfs maar gezien heeft. Ik leef voor eigen rekening, het is misschien enkel een vooroordeel dat ik leef?... Ik hoef maar een of andere 'intellectueel' te spreken die in de zomer naar het Oberengadin komt, om mij ervan te overtuigen dat ik *niet* leef... Onder deze omstandigheden heeft iemand de plicht, waartegen eigenlijk mijn gewoonte, en meer nog de trots van mijn instincten in opstand komt, om te zeggen: *Luister naar me! want ik ben die en die. Verwar mij in geen geval met iemand anders!*

2

Ik ben bijvoorbeeld absoluut geen boeman, geen moraal-monster, – ik ben zelfs van nature een en al tegenstelling tot de mensensoort die men tot nu toe als deugdzaam heeft bewonderd. Onder ons gezegd, het lijkt me dat juist dat mijn trots uitmaakt. Ik ben een leerling van de filosoof Dionysus, ik geef er nog eerder de voorkeur aan een sater te zijn dan een heilige. Maar men leze

slechts dit geschrift. Misschien is het me gelukt, misschien had dit geschrift geen enkele andere zin dan deze tegenstelling op blijmoedige en menslievende wijze tot uitdrukking te brengen. Het laatste wat *ik* zou beloven, zou zijn de mensheid te ‘verbeteren’. Door mij worden geen nieuwe afgoden opgericht; de oude mogen erachter komen hoe het is om op lemen voeten te staan. *Afgoden* (mijn woord voor ‘idealen’) *omverwerpen* – dat behoort al eerder tot mijn stiel. Men heeft de realiteit in dezelfde mate van haar waarde, haar zin, haar waarachtigheid beroofd als men een ideale wereld *loog*... De ‘ware wereld’ en de ‘schijnbare wereld’ – dat is: de *gelogen* wereld en de realiteit... De *leugen* van het ideaal heeft tot nu toe als een vloek op de realiteit gerust, de mensheid is daardoor tot in haar meest primaire instincten leugenachtig en vals geworden – tot aan de aanbidding toe van waarden die het *omgekeerde* zijn van die welke haar pas voorspoed, toekomst, het verheven *recht* op toekomst zouden garanderen.

3

– Wie de lucht van mijn geschriften weet in te ademen, weet dat het een berglucht is, een *krachtige* lucht. Je moet ervoor geschapen zijn, anders is het risico niet gering dat je er kou in vat. Het ijs is vlakbij, de eenzaamheid is enorm – maar zo rustig als alle dingen in het licht liggen! zo vrij als je ademt! zoveel als je *onder* je voelt! – Filosofie, zoals ik haar tot nu toe heb opgevat en in praktijk gebracht, betekent uit vrije wil in ijs en hooggebergte leven – al het vreemde en problematische in het bestaan opzoeken, al datgene wat tot nu toe door de moraal in de ban was gedaan. Lange ervaring, mij geschonken door dergelijke omzwervingen *in het verbodene*, heeft

mij geleerd de gronden waarop er tot nu toe gemoraliseerd en geïdealiseerd is, heel anders te bekijken dan mogelijk gewenst is: de *verborgen* geschiedenis van de filosofen, de psychologie van hun grote namen kwam voor mij aan 't licht. – Hoeveel waarheid *verdraagt*, hoeveel waarheid *waagt* een geest? dat werd voor mij steeds meer de eigenlijke maatstaf. Dwaling (–het geloof aan 't ideaal–) is geen blindheid, dwaling is *lafheid*... Elke verworvenheid, elke stap voorwaarts in de kennis is een *gevolg* van moed, van hardheid tegen zichzelf, van zindelijkheid jegens zichzelf... Ik weerleg de idealen niet, ik trek alleen handschoenen voor ze aan... Nitimur in *vetitum*:¹ in dit teken zal eenmaal mijn filosofie overwinnen, want men heeft tot nu toe principieel altijd alleen de waarheid verboden. –

4

–In de reeks van mijn geschriften staat mijn *Zarathustra* op zichzelf. Daarmee heb ik de mensheid het grootste geschenk gegeven dat ze tot nu toe heeft ontvangen. Dit boek, met een stem die duizenden jaren ver draagt, is niet alleen het hoogste boek dat er bestaat, het eigenlijke berglucht-boek – het hele verschijnsel mens ligt op een onmetelijk veel *lager* niveau –, het is ook het *diepste* boek, geboren uit de innerlijkste rijkdom van de waarheid, een onuitputtelijke bron waarin geen emmer neerdaalt zonder gevuld met goud en goeds weer omhoog te komen. Hier is geen 'profeet' aan het woord, niet een van die griezelige tussenwezens tussen ziekte en wil tot macht die men godsdienststichters noemt. Men moet vooral de toon die uit deze mond komt, die alcyonische² toon werkelijk *boren* om de zin van zijn wijsheid niet op erbarmelijke wijze onrecht te doen. 'Het zijn de stilste woorden

die de storm teweegbrengen, gedachten die op duivenpoten komen bestieren de wereld—²³

‘De vijgen vallen van de bomen, ze zijn goed en smake-lijk: en bij de val barst hun rode huid. Een noordenwind ben ik voor rijpe vijgen.

Zo, als vijgen, vallen deze leringen jullie toe, mijn vrienden: drink nu hun sap en hun smakelijk vlees! Het is herfst om ons heen en heldere hemel en laat in de mid-
dag—²⁴

Hier is geen fanaticus aan het woord, hier wordt niet ‘gepreekt’, hier wordt geen *geloof* verlangd: uit een on-eindige volheid van licht en diepte van geluk valt drup-pel voor druppel, woord voor woord,—een tedere traag-heid is het tempo van deze zinnen. Iets dergelijks is slechts de meest uitverkorenen beschoren; het is een zeldzaam voorrecht hier toehoorder te zijn; het staat niemand vrij om oren te hebben voor Zarathoestra... Is Zarathoestra bovendien geen *verleider*?... Maar wat zegt hij eigenlijk zelf wanneer hij voor het eerst weer naar zijn eenzaamheid terugkeert? Precies het tegendeel van wat de eerste de beste ‘wijze’, ‘heilige’, ‘wereld-verlosser’ of andere decadent in zo’n geval zou zeggen... En hij praat niet alleen anders, hij *is* ook anders...

‘Alleen ga ik nu, mijn discipelen! Gaan ook jullie nu heen en alleen! Zo wil ik het.

Ga weg van mij en verzet je tegen Zarathoestra! En beter nog: schaam je voor hem! Misschien bedroog hij jullie wel.

De mens met inzicht moet niet alleen zijn vijanden liefhebben, hij moet ook zijn vrienden kunnen haten.

Je beloont een leraar slecht door altijd maar zijn leerling te blijven. En waarom willen jullie niet aan mijn krans plukken?

Jullie vereren mij: maar wat als jullie verering op een dag *omvalt*? Pas op dat jullie niet worden verpletterd onder een beeldzuil!

Jullie zeggen dat jullie in Zarathoestra geloven? Maar wat doet Zarathoestra ertoe! Jullie zijn mijn gelovigen, maar wat doen alle gelovigen ertoe!

Jullie hadden jezelf nog niet gezocht: toen vonden jullie mij. Zo doen alle gelovigen; daarom heeft alle geloof zo weinig om het lijf.

Nu gebied ik jullie mij te verliezen en jezelf te vinden; en pas *als jullie mij allemaal hebt verloochend*, wil ik naar jullie terugkeren...²⁵

Friedrich Nietzsche